לא מבעיא אכלה דמשלמת · מיהא מה שנהגית אע"ג דלא פשע בשמירתה דהא נהגית: **אבל נחבטה** · דאפי' בהיתה הזיקא לאוסה הואי: **אימא** · האי בעל השדה מברית ארי מנכסי חבירו הוא שהגיל את בהמת חבירו שלא נחבטה בקרקע ומצוה הוא לעבד ומידי לא לשקול קמ"ל: **שפוחלקה במימי רגליה** · מרה"ר לגינה דאונסא דלא סלקא אדעתיה הוא: **לא שנו** · דמה שנהגית הוא דמשלמת ולא מה שהזיקה: **אלא** · שאכלה מיד באותה ערוגה שנפלה שם דכיון דאוסה היא בנפילה אנוסה היא נמי באכילתה דכיון דחזיא לאבוחה אותה לא מוקמה אנפשה: **אבל** · הלכה מערוגה לערוגה ואכלה משלמת מה שהזיקה: **לא מימא עד שפלא לדעת** · שידעו הבעלים שילאת: **ופחזור לדעת** · שלא נעל בפניה כראוי: **אלא כיון שילאה לדעת** · שידעו בילאתה: **אף על גב שחזרה שלא לדעת** · דהשתא לא סגי לה בשמירה פחותה דאמר ליה כיון דילפא כו': **אפילו בפשיעה** · בלאו לידה היה לו לשומרה שלא תכנס ותאכל: **וסופו באונס** · לא היה יודע שתלך ולאסטמורי

[מדיס נג. ב"ב נג.]

[ב"מ נג:]

לא מבעיא קאמר: לא מבעיא אכלה דמשלמת מה שנהגית אבל נחבטה אימא מברית ארי מנכסי חבירו הוא ומה שנהגית נמי לא משלם קמ"ל, ואימא ה"נ: מברית ארי מנכסי חבירו מדעתו הוא, האי לאו מדעתו אי נמי מברית ארי מנכסי חבירו לית ליה פסידא האי אית ליה פסידא. היכי נפל רב כהנא אמר שהוחלקה במימי רגליה רבא אמר שדחפתה חברתה מ"ד שדחפתה חברתה כל שכן שהוחלקה במימי רגליה ומאן דאמר שהוחלקה במימי רגליה אבל דחפתה חברתה פשיעה ומשלמת מה שהזיקה דא"ל איבעי לך עבורי חדא חדא, אמר רב כהנא לא שנו אלא באותה ערוגה אבל מערוגה לערוגה משלמת מה שהזיקה ורבי יוחנן אמר אפי' מערוגה לערוגה ואפילו כל היום כולו עד שתצא ותחזור לדעת א"ר פפא לא תימא עד שתצא לדעת ותחזור לדעת אלא כיון שיצתה לדעת אע"פ שחזרה שלא לדעת מ"ט דא"ל כיון דילפא, כל אימת דמשתמטא להתם רהטא: ירדה כדרכה והזיקה, משלמת מה שהזיקה: בעי רבי ירמיה ירדה כדרכה והזיקה במי לידה מהו אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור מאי מי אמרינן כיון דתחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור או דלמא הכא כולה בפשיעה הוא דכיון דקא חזי דקריבה לה למילד איבעי ליה לנטורה ולאסטמורי

[נעיל כא ב"מ]

[ב"מ נג:]

אע"ג דמן הדין היה פטור מ"מ תקנת חכמים היא שישלם לו כדי שיביב אבידתו של חבירו אבל פורע חובו אין לו לעשות תקנה ע"י זה דהא הכא בשמעתין משמע דאי הוה מדעתו הוה חייב מברית ארי ולא היה נוטל כלום אעפ"י שהוא מגיל חבירו מן ההפסד לא עשו תקנה ונראה לר"י דמברית ארי שאינו נוטל שכר היינו כשאין הדבר ברור שיבא לידי הפסד כגון שהארי רחוק ואין יודע אם יבא כאן הארי אם לאו ואין מגילו אלא מלאגה ומן הפחד שדוגג שמא יבא אבל אם הדבר ברור שיבא לידי הפסד ולידי דריסת הארי או מגיל מפי הארי עצמו אז ודאי נוטל שכרו כמו שנתן כהר חמור חבירו והך דשמעתין מיירי שהגילו ירקות מגער בעצמא שאין בעל הבהמה רוצה שתחבב בהמתו בארץ ותגטער אע"פ שלא היו דמיה נפחתין בכך ולכך היה נחשב מברית ארי אי הוה מדעתו ופורע חובו אין מגילו מהפסד דמה שהיה הגוה זקוק לפרעו אין זה הפסד שהרי נתחייב לו ואינו מגילו אלא מגער בעצמא וחשיב מברית ארי א"ג כדמפרש טעמא בירושלמי דכתובות (פי"ג) ובגדריס (פ"ד) מפייסא הוינא ליה ומחיל לי ואפי' במשכון מפייס הוינא ליה ויהיב לי משכוני ואפי' בב"ח דוחק עצמו מסיק לה בירושלמי ונראה דהטעם משום שיכול לומר לו הייתי מוגא הרבה בני אדם שהיו פורעין עבורי כי דרך אהובים שמרחמים על אהוביהם להגיל מן הצער הזה דהיינו מעין אותו טעם והא דקרי בחזקת הבתים (ב"ב דף נג.) מברית ארי נתן צרור והועיל נטל צרור והועיל דשכר מינה מיא והוגיא מינה מיא אע"פ שמגילה מהפסד שהיה נהר שוטפה לא נקט לשון מברית ארי לענין שיפטר חבירו משכר הברחתו אלא כלומר דאין זה חזקה דאין זה תיקון כמו רפק בה פורתא או נעל וגדר ופרץ אלא מגין עליה פורתא שלא תבא לידי קלקול ורבינו גרשון פסק בתשובה אחת על אנס עכו"ם שאנס ביתו של ישראל ובא ישראל אחר ולקחו ממנו שלא יחזיר לבעלים בתנס אבל רש"י פי' בהגזקין (ניסין דף מ:*) גבי עכו"ם הבא מחמת חוב ומחמת אנפרות אין בו משום סיקריקון שאם החזיק עכו"ם בקרקע של ישראל מחמת חוב שהיה לו עליו או מחמת אנפרות בגזל בעצמא ואינו מסור בידו להרגו אין בו דין סיקריקון אפילו אם שהתה י"ב חדש לתת רביע לבעלים כתיקון חכמים אלא מחזיר לו הקרקע בתנס דכיון דאין כאן סיקריקון לא גמר ומקני מידי ואע"ג דשהתה י"ב חדש לא בא לו שנה לכופו הלכך אין מכירת העכו"ס מכירה כלל ור"י אמר דלא מכשיר במקום שאם לא קנאו ישראל לא היה חוזר לבעלים לעולם שהיה מוכרו או נותנו לעכו"ס אחר והיה אבוד מן הבעלים לגמרי דלא חשיב מברית ארי כיון שמגילו מן ההפסד ואפי' קנאו בשוויו מגילו מהפסד הוא כמו מקדיש ברועים ובמקלות בשכר דאמרינן שנתן שכר עד כדי דמיהם וג"מ לטוברא דחיותא או לטברא יתירתא אלא אפי' יודע ודאי שאם לא מהדר זה לקנות היה חוזר לבעלים בדמים הללו כל שעה שירצו דהשתא אין מגילו מן ההפסד אעפ"כ אין לדמותו כלל למברית ארי דכיון שיצא הבית מחזקת ישראל ובא ליד הנכרי וזה מוציאו מיד הנכרי ומחזירו ליד ישראל לא דמי למברית ארי ונוטל מה שהנהו ואותם היהודים הבורחים מעירם והשר מחזיק קרקעותיהם שאין בהן טסקאות ואפי' יש בהן טסקא אם הניח הקרקעות ביד אחרים לפרוע מהן טסקא אומר ר"י שאם בא ישראל וקנאו מיד השר מחזירם לבעלים ונוטל מה שהנהו דאין זה דינא דמלכותא אלא גזילה כי ראיה במדינה שסביבותינו משפט היהודים לעמוד כמו פרסים בכל מקום שירצו ודין מלכותא היו תופסין שלא יחזיק המושל בנחלת היהודים כשיצאו מעירו וכן היו טוהגין בכל ארץ בורגוני"א ואם יש שר שבא לשנות את הדין ולעשות דין לעצמו אין זה דינא דמלכותא שהרי זה הדין אין הגון כלל ודמיא למוכס שאין לו קצבה (נקמן דף קיג.) והיכא שמשביח נכסי חבירו אין דומה כלל למברית ארי כגון יורד לתוך שדה חבירו ונטעו שלא ברשות ומקיף את חבירו משלם רוחותיה וכגון ההוא דהאומנין (ב"מ דף טו.) השוכר את הפועל לעשות בשלו והרחבו בשל חבירו דנוטל מבעל הבית מה שהנהו ואין להקשות בשטף נהר חמור חבירו למה אין לו אלא שכרו למה אין לו כל הפסדו דכיון דבעל חמור עומד שם מה לו לעשות לו תקנה שלא מדעתו אם ירצה* יתנה (עס) המגיל לשלם חמורו ועוד דע"כ מיירי ביכול להגיל על ידי הדחק דאל"כ לימא ליה מהפקר קזכינא כדאמרינן התם על הבית של הבש, ומ"מ שכרו יתן לו דמסתמא ניחא ליה שכל מי שיגיל יטול שכר כל זמן שלא ימחה בידו כיון שאין יכול להגיל אלא ע"י הדחק: **לא** שנו אלא באותה ערונה · דכיון שתחלת נפילתה באותה ערונה שיגיע אבידתו אם אינו לעשות לו תקנה שלא מדעתו אם ירצה (עס) המגיל לשלם חמורו ועוד דע"כ מיירי ביכול להגיל על ידי הדחק דאל"כ לימא ליה מהפקר קזכינא כדאמרינן התם על הבית של הבש, ומ"מ שכרו יתן לו דמסתמא ניחא ליה שכל מי שיגיל יטול שכר כל זמן שלא ימחה בידו כיון שאין יכול להגיל אלא ע"י הדחק: **לא** שנו אלא באותה ערונה · דכיון שתחלת נפילתה באותה ערונה שיגיע אבידתו אם אינו לעשות לו תקנה שלא מדעתו אם ירצה מאלה לערונה אחרת כשהה אחר:

[ד"ה אין בו]

[ב"מ יא:]

שמין

מב א ב ג ד מיי' פ"ג מהלכות מקני ממון הלכה יא סמג עשין סז טוש"ע מ"מ סימן שלד סעיף ה:

מג ה מיי' שם הלכה יב ועיי' בהשגות ונמ"מ טוש"ע שם סעיף ב:

תוס' נוסח
גם בנחבטה משלם בעל הפרה ולא אמרינן מברית ארי מנכסי

גליון השס
גמ' אינעי לך עבורי · עיין בב"מ דף נג ע"ב מוספות ד"ה אינעי לך:

נוסח
לשלם:
מה שנהגית
מה שהזיקה

נוסח
שאלת ר' יראיה: יצה בנהרה ופניקה באי ניזק האם נגיע מקנה בה בתחלתו הבשיעה וסופו באונס - אי - לא